

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio I. De Peccatis in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

TRACTATUS III.

DE
PECCATIS IN GENERE
ET IN SPECIE.

SECTIO I.

DE
PECCATIS IN GENERE.

CAPUT I.

Peccati notio, & conditiones exponuntur.

Plures peccati definitiones Sanctus Augustinus affert. *Peccatum, inquit, est voluntas retinendi vel consequendi id quod iustitia vetat, & unde liberum sit abstinere. Peccare nihil est aliud, quam neglectis æternis temporalia sectari. Peccatum est hominis inordinatio & perversitas, idest a præstantiore conditore aversio, & ad condita inferiora conversio, Peccatum est legis transgressio. Verum definitiones istæ omnes hæc, quæ principalis est, comprehenduntur: Peccatum est dictum, vel factum, aut concupitum contra legem æternam (lib. 2. contra Faustum c. 27.). Non ait contra legem Dei, aut contra rationem, sed contra legem æternam, quæ est Dei ipse ratio, ut jam docuimus: quo*

leges omnes continentur, five naturalis, five positiva a Deo tradita, five humana, tunc enim istæ vim legis habent, cum ad legem æternam referuntur, illique sunt conformes. Lex ista æterna præcipit, ut homo ad Deum pergat, & in Deo delectetur, non in seipso, aliave creatura. Definitio, quæ in Scholis communiter traditur, in idem redit. Peccatum est, inquiunt Doctores, a Deo aversio, & conversio ad creaturam; Deus enim tantum, aut creatura amari possunt: quo autem creaturæ plus minusve adhæremus, magis, aut minus peccamus. Hæc lex æterna, ordinem servari jubens, & perturbari vetans, Christianos compellit ad parendum Ecclesiæ legumorumque Superiorum præceptis, quæ dum violantur, peccatur.

Nullum existit peccatum, quin sit voluntarium (a). *Usque adeo*, (inquit Sanctus Augustinus

nus

(a) Voluntarii notionem (sicut multas alias) Author ex Theologia, & Ethica naturali hausit. Philosophis ille actus est *voluntarius*, qui procedit a principio intrinseco cum cognitione finis. Quodsi talem actum indifferentia iudicii ex parte intellectus præcessit, actus nædum voluntarius; sed & liber erit. *Indifferentia* iudicii illum actum præcessisse reputatur, cujus objectum ceu bonum particulare, ac imperfectionibus mixtum, adeoque absolute vel amore vel odio dignum voluntati intellectus proposuit, aut saltem proponere potuisset; si vero objectum ceu universale, ac purum bonum, nullis imperfectionibus conspersum voluntati fuerit præsentatum, voluntas non libere, sed necessario in illud ruet.

M 2

Unde

nus lib. 3. de lib. arbitr. c. 18. & de vera Relig. c. 14.) peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Igitur post primum Adæ peccatum liberum arbitrium in homine mansit, viribus licet attenuatum & inclinatum, ut Tridentinum Concilium loquitur post secundum Arausicanum. Quamobrem idem sanctus Doctor ait, a se traditam definitionem peccati, unde liberum sit abstinere, proprie loquendo ad primum dumtaxat peccatum pertinere ab Adamo commissum, cujus sana prorsus erat voluntas, non ad posteriorum illius peccata, quorum voluntas sibi in se ipsi relicta corrupta est, & concupiscentiæ subiecta, & quæ non solum peccata sunt, sed etiam pœna peccati. *Ista definitio, (inquit Augustinus lib. 1. oper. imperf. c. 104.) peccati ejus est, quod peccatum tantummodo est, non quod etiam pœna peccati.* Quare juxta Augustinum non est necesse, ut hominis voluntas ita sit libera, quemadmodum erat in Adam. In illo enim nullis concupiscentiæ motibus ad malum urgebatur; fiebant tunc omnia per illam, nihil

Unde voluntarium in liberum & necessarium communiter dispescitur; non hoc, sed illud ad peccandum vel merendum sufficit. Urbanus VIII. id clare docuit, dum anno 1641. hanc numero tertiam in Jansenio damnavit propositionem: *Ad merendum, & demerendum in statu nature lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate; sed sufficit libertas a coactione. i. e. nuda voluntarie-tas necessaria.*

Alias actus voluntarii, & liberi divisiones apud obvium Authorem Scholasticum invenies.

nihil propter illam; poterat tunc ad Deum tolli, atque in illum veluti finem suum ferri pulcherrimis & liberrimis pennis. At in ejus filiis concupiscentiæ & peccati jugo subjacet voluntas, ut queritur Apostolus: *Viduo aliam legem captivantem me in lege peccati (Rom. 7.): sine medicinali Jesu Christi gratia concupiscentiæ tantum servit, & in creaturas, atque in omne peccatum fertur.* Attamen cum peccant homines concupiscentiam sectantes, illique morem gerentes, libere peccant; peccant enim propter peccandi voluptatem, a qua abstinere possent, si vellent. *Libere arbitrium (inquit sanctus Augustinus lib. 1. ad Bonif.), usque adeo in peccatore non perit, ut per illud peccent maxime omnes, qui cum delectatione peccati peccant.* Porro adest libertas, ubi actionis causa est voluptas. Hæc vero voluntas abstinendi a peccato, non ab homine, sed a Deo proficiscitur, qui pro libitu suo illam impartitur. *Sed hanc quoque, (ait Augustinus lib. 2. Retract. cap. 1.), ad bene vivendum de super accipimus potestatem, cum præparatur voluntas a Domino. Semper in nobis voluntas est libera, sed non semper bona.*

Nunc, (inquit Augustinus de Nat. & grat. c. 43.), de illo agitur, quem semivivum latrones reliquerunt, qui gravibus saucius, confossusque vulneribus non ita potest ad justitiæ culmen ascendere, sicut potuit inde descendere; nisi prius a pio Samaritano sanetur.

Quatuor sunt potentie animæ, (ait S. Thomas I. 2. quæst. 85. art. 3.), quæ ut virtutum ita

Et vitiorum subiecta esse possunt, pro quarum debito ordine per peccatum destitutarum, (quæ destitutio vulneratio naturæ dicitur) numero quatuor naturæ vulnera, ignorantia in intellectu, malitia in voluntate, infirmitas in irascibili, Et concupiscentia in concupiscibili, convenienter enumerantur.

Ad bene agendum gratia modo egemus, que nos sanet & roboret, ad male vero agendum integra in voluntate mansit libertas. Id docet Apostolus inquit: *Cum servi essetis peccati, liberi fuistis iustitiæ. Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in^o sanctificationem (Rom. 6.).* Hæc ad male agendum libertas est vera servitus, quem admodum iustitiæ servitus est vera libertas. Sanctum Augustinum Pelagiani accusabant, quasi Manichæorum renovaret errorem, & voluntatem substantialiter malam esse doceret; quia constanter & invariabiliter docebat, post Adæ peccatum sine Jesu Christi gratia non posse in homine liberum arbitrium bonum agere. Illis responderet, hominem, cui bona creatura est, sed mutabilis, in deterius propria voluntate esse mutarum; hinc ejus natura vitiata & corrupta serva facta est, non alterius substantiæ, ut blasphemabant Manichæi, sed peccati sui. *Qui facit peccatum, (inquit Dei Filius Joan. 8.), servus est peccati. A quo quis superatus est, hujus Et servus est (2. Petr. 2.).* Petri Apostoli, ait sanctus Augustinus, est ista sententia, quæ cum vera sit, qualis, quæso, potest esse servi addicti libertas, nisi
quam

quando cum peccare delectat? Liberaliter enim servit, qui domini sui voluntatem libenter facit, ac per hoc ad peccandum liber est, qui peccati servus est. Unde ad juste faciendum liber non erit, nisi a peccato liberatus, esse justitiæ cæperit servus. Hanc vero libertatem sola gratia largitur: Quod antequam fieri in homine incipiat, quomodo quis de libero arbitrio in bono opere gloriatur? Duo igitur extrema in hac materia sunt vitanda: primum, ne libero arbitrio nimium tribuatur, quæ est Pelagianorum hæresis; aliud, ne nimium vis ejus imminuatur; quæ Lutheranorum & Calvinistarum hæresis est. Inter utrumque catholica graditur Ecclesia, mediumque tenet; ubi veritas consistit. Ipsa confitetur hominem in peccati statu, in quo modo nascitur, semper liberum esse; sed hanc libertatem peccato esse sauciatam; nec posse sine Christi gratia bonum agere; in malum pronum esse, nec sine Liberatoris sui auxilio posse peccatum vincere, licet liberrime peccet.

CAPUT II.

Peccati divisio traditur.

Varie peccatum dividitur juxta varia objecta, quæ respicit, & a quibus opera specificantur. Peccatum aliud spirituale est, & aliud carnale; creatura enim, ad quam convertimur, & qua peccando frui desideramus, aut sensibus, aut mente attingi potest. Si primo modo ad eam convertimur, ista sunt peccata carnalia; si secundo modo, spiritualia. Cum hæc neque tam manifesta sint, neque tantam afferant infamiam, ple-

rique hominum illa non formidant, nec cavere fatagunt; sæpe etiam neque illa animadvertunt neque, postquam ea commiserint, illorum pudet: plerumque tamen graviora sunt, magisque Deo invisa, quam carnalia. Mente ad Deum tendimus, cui spiritu serviendum est, & mente ab eo recedimus. Ideo spiritualia peccata plus Deo aversionis habent, unde sunt graviora. Præterea spiritualia peccata Deum proprie lædunt, qui super omnia est diligendus.

Immundus spiritus dæmon vocatur, non quod carnalibus immunditiis inquinetur, sed quia inquinatur superbia, quæ spiritualis est fornicatio. Ideo Apostolus ita nos admonet: *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus* (2. Cor. 7.).

Secundo dividitur peccatum in originale, & actuale. *Primum* ab Adamo fuit commissum, quin ignorantia ulla intellectum ejus obumbraret, vel prava aliqua concupiscentia voluntatem ejus turbaret, vel infirmitas aliqua liberi ejus arbitrii vim imminueret. Sed propter malum propriæ excellentiæ desiderium, & propter culpabilem libertatis amorem, quo ægre divino subiciebatur mandato, quod erat, ut ait sanctus Augustinus, *tam leve ad observandum, tam breve ad memoria retinendum*; & quod datum illi fuerat in subjectionis & dependentiæ signum, qua ejus voluntas Deo subdi debebat. Tunc *voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit: non præcessit voluntatem, nec restitit voluntati*. Hoc originale peccatum a pueris nascendo contrahitur,

tur, voluntarium est in Adami voluntate, in qua veluti in principio seu capite omnium hominum voluntates continebantur: ideo ait Apostolus: *In quo omnes peccaverunt (Rom. 5.)*. Hæc culpa Baptismo tollitur, sed in baptizato pæna manet, quæ est concupiscentia, de qua jam differimus. *Nihil*, (inquit sanctus Augustinus *de morib. Eccles. c. 2.*) *ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum secretius*. Hujus Philosophi noverunt effectus, idest misérias, quibus hominum naturam subjectam esse dolebant, sed eorum causam ignorabant. Hanc præ cæteris antiquis Patribus sanctus Augustinus declaravit, lumenque illi Deus tradidit ad omnem ejus malignitatem detegendam, ut gratiæ Filii sui hostes refelleret, qui gratiæ necessitatem negabant, infirmitatis magnitudinem, qua hominum natura premebatur, non intelligentes, cui medendæ gratia requiritur. Denique doctrinæ christianæ hic cardo est; pravæque omnes opiniones circa gratiam, liberum arbitrium, prædestinationem, & reprobationem, ab hujus solum ignorantia promanant originalis corruptionis, sub qua cuncti filii Adam gemunt.

Actuale peccatum est illud, quod homines ratione & libertate utentes propria voluntate & malitia committunt.

Tertio, spectata lege divina, peccata alia sunt commissionis, alia omissionis. *Prima* legem negativam violant, idest vetita ab illa committunt, videlicet homicidium, adulterium, & his similia: *secunda* legem affirmativam lædunt, quæ videli-

et aliquid faciendum præcipit, veluti Deum diligere, illique servire, honorare parentes, cætera. Hæc secunda non adeo sollicitè vitantur, quamvis gravia admodum sint, ac propter illa multi pereant. Peculiari capite de his agemus.

Quarto personæ, quas peccatum lædit, alia peccatorum dant distinctionem; quædam etenim peccata fiunt contra Deum, quædam contra proximum, quædam contra nosmetipsos. Hinc sanctus Apostolus Paulus nos admonet: *Ut Sobrie, iuste, & pie vivamus in hoc sæculo: (Tit. 2.)* Sobrie innocentiam declarat, qua quilibet vitare debet: *Iuste* proximum respicit, qui nullatenus est lædendus: *Pie* ad Dei cultum pertinet.

Quinto peccata alia sunt cordis, alia oris, alia operis, quæ solum juxta hos gradus in eadem specie differunt. *Intra cor*, desiderio mirum, initio fit peccatum; *ore* deinde, alio exteriori signo manifestatur; tandem *opere* completur.

Sexto denique mortalia quædam sunt peccata, quædam vero venialia; quæ differentia rebus quas omnes complectitur, licet sæpe difficile cognoscatur (a). Tanta scientia præditus san-

(a) De omnibus & singulis peccatis, sintne mortalia vel venialia, certo pronunciare velle, temerarium foret. Nihilominus Theologi tres passim regulas tradunt, quæ attentis quorundam peccatorum gravitas, vel levitas certo; multorum probabiliter dignosci, ac determinari potest.

Etus Augustinus hic hærebat, omnique adhibita diligentia hanc se distinctionem sæpius non intelligere affirmabat, addebatque: *Quæ sint levia, & quæ gravia peccata, non humano, sed divino sunt pensanda iudicio* (lib. 21. de Civit. Dei cap. ult.). Omnia æqualia esse peccata aiebat Jovinianus, quod a Stoicis hauserat; sed adeo ridicula est hæc opinio, ut solo communi sensu

Prima Regula *Scriptura est*; unde peccata, quæ in Scripturis dicuntur excludere a regno Dei, esse abominabilia, detestanda, execranda, morte digna, item quæ væ, aut aliam maledictionem adjunctam habent, mortalia sunt; quæ autem remissioribus terminis efferuntur, venialia.

Secunda Regula *Traditio*. Quæ proin ex communi sensu Patrum, Episcoporum, & Doctorum habentur in Ecclesia pro mortalibus, censenda sunt mortalia; quæ pro venialibus, censenda sunt venialia; quia jure præsumitur, Deum Ecclesiam suam in re tanti momenti non deserere, neque permittere, ut in animarum perniciem errore communi decipiatur.

Tertiam Regulam *Ratio naturalis* suppeditat. Hinc, quæ secundum rectam rationem graviter lædunt caritatem Dei, & proximi, sunt mortalia; quæ leviter, sunt venialia. Ad discernendum vero, an graviter, anve leviter lædant caritatem, multa sunt consideranda. 1. Natura actus, an admittat, vel non admittat levitatem materiæ. 2. Actionis objectum, finis & circumstantiæ. 3. Tenor legis, & pæna annexa. 4. Intentio actualis, vel præsumpta legislatoris. 5. Peccantis consensus perfectus vel imperfectus, ex ignorantia, infirmitate, vel malitia &c. præstitus. Ita fere P. Billuart Tr. de peccat. diff. 8. in Append. ad art. 2.

sensu ejus falsitas deprehendatur. Juxta Paulum cuncta reproborum peccata sunt mortalia electorum vero cuncta venialia: ab hoc ad alium pergebat errorem, affirmans hominem in hac vita sine peccato esse posse, atque in natura lege, in lege scripta, & Evangelica plures homines sine peccato ullo vixisse. Lutherus, & Calvinus decimo sexto sæculo docuere, omnia electorum peccata natura sua esse mortalia: verum a Dei misericordia illis hæc non imputari, veluti venialia puniri. Contra Ecclesia catholica semper mortalia & venialia peccata agnovit *prima*, quæ animæ vitam auferunt, justificam gratia ipsam privando, Deoque inimicam reddendo; *secunda* vero, quæ Divinæ Majestatem minus acceptam reddunt, veluti scabies qua pulchra facies scædatur, ita ut horum scæcilium venia impetretur. In Evangelio Christus Jesus de ira loquens tres iræ gradus distinguit primus est involuntarius iræ motus, qui præteritis judicium meretur; alter, cum in levem aliquam injuriam ira prorumpit, aliquam poenitentiam meretur; tertius, qui gravem infert injuriam gehenna ignis punitur: *Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit judicio. Qui autem dixerit fratri suo raca, reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis (Matth. 5.)* Idem Dominus de festuca & trabe in oculo distinguit (Matth. 7.), venialis mortalisque peccati distinctionem perspicue ostendit; festuca siquidem est trabe longe levior. Stoici, (inquit sanctus Thomas 1. 2. q. 73. ar. 2.), ducebantur ex hoc, quod considerabant peccatum ex parte privationis

tionis tantum, prout scilicet recessus a ratione, unde simpliciter aestimantes, quod nulla privatio susciperet magis & minus, posuerunt omnia peccata esse paria. Sed si quis diligenter consideret, inveniet duplex privationum genus. Est enim quaedam simplex & pura privatio, quæ consistit quasi in corruptum esse, sicut mors est privatio vitæ, & tenebra est privatio luminis, & tales privationes non recipiunt magis & minus, quia nihil residuum est de habitu opposito. Est autem privatio non simplex, sed aliquid retinens de habitu opposito, quæ quidem privatio magis consistit in corrupti, quam in corruptum esse, sicut ægritudo, quæ privat debitam commensurationem humorum. Et ideo similiter dicendum est de vitiis & peccatis. Et ideo multum interest ad gravitatem peccati, utrum plus vel minus recedatur a rectitudine rationis. Et secundum hoc dicendum est, quod non omnia peccata sunt paria (a).

CA.

(a) Nonnulli Casuistæ hisce divisionibus aliam novam superaddere, ac peccatum in philosophicum, & theologicum distinguere sunt ausi. Peccatum philosophicum (inquiiebant) seu morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi; theologicum vero & mortale est transgressio libera Legis divinæ. Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de eo actu non cogitat, est grave peccatum; sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale, dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum. At nœdum ut superfluum, sed omnino ut nocivum hoc auctarium Alexander VIII. rejecit, dum totam, modo adductam propositionem ceu erroneam

CAPUT III.

*Peccati mortalis malitia, & tristes effectus
expenduntur.*

Peccatum est hominis conversio ad creaturam
& aversio a Creatore; seu creaturæ fruitio
qua solum *utendum* est. Hæc fruitio, ut dicitur
in *1° 2°*, varia est in peccatoribus. Qui mortale
peccatum committit, libera voluntate creaturam
Creatori præfert, illumque propter hanc delectationem
rit sciens ac volens, ut pravæ suæ cupiditati
obtemperet: qui autem veniale peccatum committit,
quamvis nimium creaturæ adhæreat, tamen
tam tamen Creatori non præfert. Peccatorum
gravitas æstimanda est a fine, quem sibi proponit
peccator, ab aversione a Deo, a materia
gravitate, & a peccati objecto. Præterea ob
etorum

neam damnavit a. 1690. Et quidem iuste; „
„catum enim mere philosophicum (ait P. Antonius
„ne *de peccat.* cap. I. a. I.) repugnat; quia
„peccat contra rectam rationem, simul & in
„visibiliter peccat contra Legem Dei, &
„Deum offendit. Nam dictamen rectæ rationis
„est intimatio legis div. æternæ, necessario
„tantis, quidquid naturam rationalem dedecet,
„præcipientis, quidquid necessarium est ad vivendum
„decenter, ac conformiter naturæ rationali
„rationali. Et aliunde nemo ignorare potest, saltem
„tem invincibiliter, id, quod disconvenit naturæ
„ræ rationali, esse prohibitum a Deo Supremo
„Auctore naturæ rationalis. Quoties enim ratio
„æta ratio dicit, aliquid disconvenire naturæ
„rationali, ut rationali, simul, saltem consensu
„dicit, illud idem displicere Supremo Enti
„naturæ Authori &c.

Etorum varietas, & peccatoris dispositio sæpe efficiunt, ut veniale peccatum fiat mortale propter pravam intentionem, & interdum mortale est tantum veniale propter actus, vel deliberationis imperfectionem. Non enim ex additione malitiæ, quæ in veniali peccato est, ad aliud veniale peccatum, hoc mortale evadit; hæc enim peccata specie inter se differunt: verum peccatum natura sua veniale potest effici mortale. Oiosa exempli causa verba plura quis profert, ut feminam in adulterium pertrahat: hoc casu verba ista mortalia sunt peccata, propter proferentis malum finem pravamque intentionem (a).

Gra-

(a) Res hæc clarior ex sequentibus fiet.

Primo. Peccatum ex genere suo, seu uti Author loquitur, ex natura sua mortale illud est, quod intra objecti sui limites hærens absque nova circumstantia, speciem mutante, attingere potest, & sæpe attingit materiam gravem, sic furtum, seclusa rapinæ, vel sacrilegii circumstantia, gravem multoties proximi damnificationem causat; utut quandoque in minutiis sistat: Peccatum ex genere suo veniale dicitur, quod intra sui objecti cancellos manens ad materiæ gravitatem pertingere nunquam potest. Sic mendacium jocosum, in damnosum non degenerans, semper reputatur leve.

Secundo. Peccatum, ex genere suo veniale, in praxi sæpe fit mortale. 1. Ex conscientia erronea, actum præcedente. 2. Ex fine operantis, veniale e. g. mendacium ad peccatum quoddam grave ordinantis. 3. Ex damno præviso, aut prævidendo; tam spirituali, puta gravi scandalo; quam

tem-

Gravius sane majoreque supplicio dignius est Christiani mortale peccatum, quam Infidelis aut Judæi. Legem siquidem Christiani naturali & scripta perfectiorem acceperunt; Dei veritates magis

temporali, puta rixis, detractionibus &c. 4. Ex periculo proximo peccandi graviter; præcognito; nec tamen repudiato. 5. Ex contemptu, saltem formali, legis, præcepti, aut Superioris.

Tertio. Peccatum, ex genere suo mortale, in praxi non raro fit veniale. 1. Ex defectu advertentiæ. 2. Ex defectu plenæ libertatis. 3. Ex levitate materiæ.

Defectum plenæ advertentiæ inducunt 1. Sopor, 2. Imperfecta ebrietas, 3. Cura nimis pungens, 4. Passio prævalens, ac quasi albugine mentem suffundens.

Defectum libertatis plenæ causant 1. Notabilis circumstantiæ ignorantia invincibilis, 2. Persuasio invincibiliter erronea, peccatum non nisi leve committi. 3. Metus gravis, qui contra legem naturæ negativam operantem a tanto; contra legem divinam affirmativam agentes a peccato saltem gravi excusat. Id magis adhuc de metu gravi, contra legem humanam prævalente, verum est.

Materiæ levitas 1. Ex levi ad Legem ac sanam rationem oppositione, 2. Ex damni, aut injuriæ &c. diminutione oritur. Non omnia peccata materiæ levitatem patiuntur. Blasphemiam, hæresin, desperationem, odium Dei, Simoniam, homicidium, delectationem veneream &c. nunquam ex levitate materiæ; sed vel libertatis, vel advertentiæ defectu peccata venialia fieri, Prudentes censent, quorum judicio in dubiis standum est. Imo nec defectum advertentiæ qualemcunque a noxa gravi eximere, paulo inferius videbimus. Legatur S. Thomas 1. 2. q. 77. a. 7. in corp.

magis noverunt; perfectiorem agendi modum habent, nempe caritatem; Jesu Christi gratia præsto illis est ad mandata servanda; Christi membra sunt, ejus corpore vescuntur, & illius cohæredes futuros se sperant. Hinc præcipue mortalis peccati gravitas est æstimanda. Mire hoc exprimit Apostolus, inquiens: *Qui sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cælestis, & participes facti sunt Spiritus sancti, prolapsi sunt, rursus crucifigentes sibi metipsis Filium Dei* (Hebr. 6.). Crimen omnium maximum profecto fuit dira Filii Dei crucifixio; sed ejus crucifixores illum minime agnoverunt: *si enim cognovissent, (ait idem Apostolus 1. Cor. 2. v. 8.) nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Propterea Christus veniam illis exorat inquiens: *Non enim sciunt quid faciunt* (Luc. 23. v. 24.). At Christianus illum agnoscit, quem quantum in se est rursus crucifigit. Ideo enim solum Christus cruci affigi voluit, ut pro peccatis hominum Patris sui Dei justitiæ satisfaceret, & pro mortali uno peccato mortem æque oppetiisset, quam pro innumeris cunctorum hominum peccatis. Quoniam non Sermonem, sed instructionem scribo, huic explicandæ considerationi non ultra immoror, neque alias refero, quæ ad proximum, vel ad peccatorem ipsum spectant, e quibus peccati gravitas æstimari potest. Certum namque est proximi nostri conditionem, & quæ a natura vel ab justitia illi præstare debemus officia, & damnum quod ex peccato nostro patitur, peccati gravitatem augere aut imminuere.

Circa personam observare oportet, an propter officium suum Deo sit unita; an natura, aut beneficiis ab ipsa acceptis, aut alio modo unita sit nobis, & an persona sit publica. Hinc Pontificis, Episcoporum, & Presbyterorum injuria propter eorum ministerii sanctitatem gravior est quam quæ laicis infertur, & quæ consanguineos, amicos, aut benefactores lædit, peculiarem circumstantias habet injuria gravitatem. Gravius est peccatum, quod contra Reges committitur, qui personæ sunt sacræ, Deique referunt imaginem. Idem proportione de Præfatis, ac Magistratibus est affirmandum, quibus sanctus Petrus obedire nos propter Deum jubet. *Sive Regi, quasi præcellenti; sive ducibus, quasi ab eo missis (1. Petr. 2.) (a).*

(a) Quæ Author hic synoptice tradit; cum illis quæ a Scholasticis de distinctione peccatorum specifica, & numerica uberius dicuntur, fere coincidunt. Distinctio peccatorum *specifica* juxta S. Thomæ Discipulos ab objecto sumitur specie morali diverso; *specie morali* objectum est diversum, quod Prudentium judicio novam unam, vel plures ad legem Dei, & sanam rationem oppositiones habet; *oppositiones* autem istæ ex libertate actionis, pluribus specie diversis præceptis prohibita, positione fluunt. Præcepta denique *specie diversa* censentur, quæ ob diversa, ac specialia motiva a supremo Legislatore emanarunt. Totum id facile deprehendet, qui in omnes objecti circumstantias animo respiciet. Sic Titius post furtum cum meretrice procumbens unum, a furto specie distinctum, peccatum committit; rem postea cum maritata habens, actu uno duplex specie crimen perpetrat.

Peccati mortalis effectus, qui funestissimi sunt, pii libri enumerant. Hi præ cæteris considerandi sunt: primo servitus, cui per peccatum homo subicitur: *Qui facit peccatum, servus est peccati* (Joan. 8. 34.); secundo Dei inimicitia, quam peccans subit: *Si quis diligit mundum, non est caritas Patris in eo* (1. Joan. 2. 15.): *Omnis, qui peccat, non vidit eum, nec cognovit eum* (1. Joan. 3. 6.): denique mors æterna, quam peccator meretur: *Qui mala egerunt, procedent in resurrectionem judicii* (Joan. 5. 29.). Peccatum igitur malum est maximum,

Distinctio peccatorum *numerica* itidem ab objecto moraliter numero diverso petitur. *Moraliter numero diversum* objectum redditur, 1. dum uno actu physico attinguntur *plura objecta* adæquate distincta, ut si sciens & volens uno ictu plures homines occidas, sicque plura distincta jura lædas. 2. Dum *pluribus actibus* attinguntur *plura objecta* non connexa, ut si nunc detrahas Petro, postea Paulo. 3. Dum *pluribus actibus* non connexis, per voluntariam cessationem, revocationem, aut nimis longam distractionem discontinuatis attingitur unum idemque physice objectum. Ut si odium, libere excussum, denuo contra Titium renoves: morosas delectationes, unde unde sopitas, rursus excites &c. Multi Theoriæ huic contradicunt, ac numerum peccatorum soli *actuum numero* proportionalem tuentur: quia tamen objectorum *multitudinem* ceu circumstantiam notabiliter aggravantem negare non audent, in confessione exprimendam esse censent; sicque non obstante theoretico gyro, in praxeos puncto cum Thomistis conveniunt.

ximum, imo unicum, quod homini evenire potest; omniaque potius sunt illi ferenda quam patrandum peccatum.

CAPUT IV.

Peccati venialis damna deteguntur.

Mortale & veniale peccatum differunt genere objectis, & modo recedendi ab ultimo fine, qui est Deus, ut diximus. In illo enim formalis adest a Creatore aversio, tam respectu agentis, quam respectu operis; in altero autem non adest a Deo aversio; venialiter siquidem peccans a Deo recedere non intendit, neque illam creaturam anteferre (1. 2. *quæst.* 74. *art.* 2. *seq.*); sed creaturæ nimis adhæret, illaque utitur præter legem æternam, quæ jubet hominem cuncta ad finem ultimum, id est Deum referre, nec in his vel leviter immorari. In his finis noster non est statuendus, (ait sanctus Augustinus de licitis sensuum voluptatibus loquens *Lib. 12. de Civit. cap. 13.*), nec propter hæc a beatitudinis nostræ desiderio recedendum; sed quoties recte temporalibus utimur, æternorum caute id est faciendum, *per ista transeuntes, illis inhærentes.* Quando creatura ad Deum non referretur, prava semper adest cupiditas: *tunc non utentem adjuvat, sed corrumpit fruentem.* Si autem ista diligis, ut subjecta dilige, ut familiaritiam dilige, ut arrham sponsi, ut munera amici, ut beneficia Domini: sic tamen ut memineris semper quid illi debeas, nec ista propter se, sed ista propter illum; ne ista cum illo, sed ista propter illum,

illum, & per ista illum, & super ista illum diligas.

Pelagiani dicebant, posse hominem hanc vitam transigere; quin veniale ullum peccatum committat, pluresque in lege naturali sic vixisse, veluti Abelem & Jobum; in lege scripta Elisabetham & Zachariam; in Evangelica sanctum Joannem Baptistam. Contra sanctus Augustinus ait, nullum unquam sine peccato vixisse, si sanctam Virginem excipias, de qua, cum de peccatis agitur, nullam volo prorsus haberi quæstionem (de peccat. merit. & remiss. cap. 36.). At sanctus Joannes Apostolus universe sic inquit: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, mendaces sumus, & veritas Dei in nobis non est (1. Joan. 1. 8.). Sanctus Augustinus hæc verba considerat: Veritas Dei in nobis non est, & observat sanctum Joannem non dixisse; humilitas non est in nobis, ne humilitas posita in parte falsitatis amitteret præmium veræ virtutis.

Dei Filius nobis Dominicam orationem tradidit, in qua quotidie dicimus: Dimitte nobis debita nostra (Matth. 6. 12.). Hanc Apostolis ille non minus quam cæteris tradidit, & gregi & etiam ad ipsos gregis arietes, (ait sanctus Augustinus Homil. 50.); ut ostenderet, si gregis arietes pro parvis peccatis, sine quibus non vivitur, Dei misericordia indigent, hanc a grege ipso multo magis esse jugiter exorandam. De his loquens peccatis addit, non esse illa pondere, sed numero metienda; plures enim aquæ guttæ in rivum intrantes illam tandem mergunt, & plura

arenæ grana simul conjuncta montem efficiunt. Quæ quamvis, inquit, singulæ non lethali vulnere ferire sentiantur, tamen omnia simul congregata velut scabies, quo plura sunt, necant, & nostrum decus ita exterminant, ut ab illius sponsi speciosi præ filiis hominum castissimis amplexibus separent, nisi medicamento quotidianæ pœnitentiæ refectur. Deinde hæc pœnitentiæ opera recenset, orationem Dominicam, eleemosynam, & inimicorum dilectionem. Qui hodie postremum hoc pœnitentiæ opus injungeret, novator ridiculus, aut nimis rigidus doctor haberetur. At hæc est nostri ævi infelicitas, haud satis intelligunt Christiani, quid sibi velit, Deo displicere, ejusque cœrere deliciis: quod sane evenit propter venialia peccata, quæ emendare negligimus, nec punire fatagimus. Valde namque inter se differunt, in venialia labi, & hæc amare, illorumque emendationem voluntarie negligere. Primum ab humana infirmitate promanat, alterum ab inhabitante in nobis concupiscentia, quæ dum vivimus non adeo subigi potest, ut effectus suos numquam proferrat. Recentior Casuista docet, illum, qui uno actu venialia simul omnia peccata vellet committere, venialiter solum peccaturum. Iste casus adeo est insolitus, ut sit impossibilis, ejusque solutio suo digna est Auctore, qui immania solet paradoxa proferre. ¶

Ideo præcipue veniale peccatum est timendum, quia ad mortale committendum disponit, quando illud non corrigitur, nec illius nos pœnitetur, nec de illo confundimur. Apud Ecclesiasticum

cum Spiritus sanctus inquit: *Qui spernit modica, paulatim decidet (cap. 18.)* Rationem affert sanctus Thomas; Quia non satis a mortali discedimus: qui enim multa venialia committit, assuecit in parvis voluntatem suam Deo non subjicere; hinc paulatim incipit finem suum ultimum in creatura collocare, illamque Deo anteferre, quod lethale peccatum est (I. 2. quæst. 70. art. 3. & 4.).

SECTIO II.

DE

IGNORANTIA, INFIRMITATE, ET
MALITIA, PECCATORUM
CAUSIS.

CAPUT I.

Ignorantiæ existentia, & origo ostenditur.

Peccatum cum sit actus inordinatus, habet profecto causam, quæ aut interior est, aut exterior (I. 2. quæst. 75. art. 1.). Interior immediata est intellectus & voluntas. Causæ mediatae seu intermediae sunt imaginatio & appetitus sensitivus. Quemadmodum enim intellectus ad aliquid amandum voluntatem movet; imaginatio sensitivum appetitum movet ad aliquid operandum. Unica tantum proprie loquendo interior causa peccati est concupiscentia juxta Apostolum:

N 4

stolum: